

D·N
14/6 1948

Amerika lovat hjälp

Med överväldigande majoritet, 64 röster mot 4, har den amerikanska senaten antagit ett förslag vars väsentliga och klart framhållna syfte är att ställa hjälp i utsikt till europeiska stater vid angrepp från rysk sida. Förslaget har framlagts av den republikanske ledaren Vandenberg, men är i realiteten lika mycket ett resultat av den demokratiska statsledningens initiativ; det är utarbetat av Vandenberg och understatssekreterare Lovett. Av de fyra senatorer som röstade mot förslaget är två närmast kända som isolationister, medan den mest bekante, senator Pepper från Florida, är relativt radikal och kritiserade resolutionen med hänvisning till Förenta nationernas stadga. Att många senatorer var frånvarande vid voteringen berodde icke på tveksamhet eller opposition, utan tvärtom: resolutionens seger var given. Beslutet är därför icke blott en bekräftelse på en avgörande nyorientering i amerikansk politik, utan också ett uttryck för en nära nog allmän, inom båda de stora partierna i lika mån härskande opinion. Utvecklingen har gått fort. Den 5 juni förra året överraskade utrikesminister Marshall världen med några antydningar om den tilltänkta ekonomiska hjälp till Europa som sedermera blivit ryktbar som Marshallplanen. I det tal som Marshall då höll i Harvard var det icke fråga om några militära eller politiska utfästelser. Sedermera har den amerikanska statsledningen vid några tillfällen i allmänna ordalag deklarerat sin vilja att stödja de hotade demokratierna i Europa. Vandenbergresolutionen är i detta hänse-

ende vida klarare. Den rekommenderar "Förenta staternas anslutning enligt författningsmässigt förfarande till sådana regionala och andra kollektiva sammanslutningar som grundas på självhjälp och ömsesidig hjälp och som är av betydelse för dess nationella säkerhet". Den anbefaller vidare "medverkan till fredens upprätthållande genom klargörande av viljan att utöva rätten till individuellt eller kollektivt självförsvar enligt artikel 51 (i Förenta nationernas pakt) i händelse av ett väpnat angrepp som är av betydelse för dess nationella säkerhet".

Dessa satsar innebär naturligtvis ingen folkrättslig förpliktelse för USA att ingripa till angripna europeiska staters hjälp. För att sådana förpliktelser skall uppstå krävs att verkliga traktater sluts med staterna i fråga efter beslut av presidenten med två tredjedels majoritet i senaten. Satserna innebär inte heller att ett angrepp mot exempelvis de genom Brysselpakten förenade väststaterna automatiskt utlöser en amerikansk krigsförklaring; för en sådan fordras särskilt kongressbeslut. Men resolutionen innebär att USA går så långt som dess författning medger i utfästelse om understöd åt sådana statsgrupper varom beslutet talar — och något liknande har icke förekommit i amerikansk historia. Enligt sin andemening är beslutet en motsvarighet till Monroedoktrinen för 125 år sedan, då gällde det att skydda de nyskapade demokratierna i Syd- och Mellanamerika, nu gäller det att skydda demokratierna över hela världen.

Resolutionen utgör intet avståndstagande från Förenta nationerna. Tvärtom framstår den som ett komplement till FN:s stadga. Det är i anslutning härtill som hjälp ställes i utsikt åt sådana sammanslutningar vilka enligt artikel 51 i stadgan får bildas till självförsvar och ömsesidig hjälp; viktigt i detta sammanhang är också att resolutionen innehåller en uppmaning till statsledningen att befordra sammanslutningar av denna art. Vidare syftar några av resolutionens sex punkter direkt till reformering och förstärkning av FN. Vetoätten bör upphävas i alla frågor om fredlig lösning av mellanfolkliga tvister; ansträngningar bör göras för att upprätta den väpnade makt i FN:s hand som förbundspakten förutsätter och likaså för att nå en överenskommelse om rustningsbegränsning; om så kräves bör man verka för en allmän revision av förbundsreglerna. I sin helhet är resolutionen ett bevis för hur starkt amerikansk opinion håller fast vid FN samtidigt som den syftar till att genom en samarbetskan mellan västeuropa och östblocket öka trycket till östblocket för freden.

Resolutionen har direkt betydelse för Sveriges ställning, och den borde föranleda en ändring av vår utrikespolitiska kurs. Förespråkarna för en samverkan i vårt land har ständigt mötts med invändningen att USA icke klarlagt sin vilja att hjälpa stater i Europa vid angrepp. För blott ett par veckor sedan formulerades denna invändning i några iro-

niska satsar av utrikesminister Undén. Denne, som flera veckor efter Bevins stora tal i januari inte kände till talets ordalydelse, synes veckor efter Vandenbergresolutionens framläggande (vilket skedde den 11 maj) icke ha haft klart för sig denna resolutions innebörd; att hans bild av världen förete en eftersläpning på månader eller år är oroande, men hans obekantskap med rena fakta är oförklarligt.

Den sortens invändningar är nu omöjliga. Genom senatsbeslutet anbefaller USA bildande av regionala försvarsavtal inom FN:s ram och lovar, i så bestämd form som författningen tillåter, hjälp åt sådana sammanslutningar. Att betvivla USA:s avsikt att hjälpa är under dessa förhållanden liktydigt med att beskylla den amerikanska senaten för bedrägeri. Skall hr Undén och hans anhängare våga ta också det steget av sympati eller rädsla för Ryssland?

Frågan om ett skandinaviskt förbund kommer därmed i ett nytt läge. Av allt att döma skulle bildandet av ett sådant förbund medföra att Vandenbergresolutionen komme att gälla de nordiska staterna: den garanti som anhängarna av samverkan i Sverige eftersträvar vore vunnen. För den norska statsledningen, som önskar anslutning väster ut, skulle på detta sätt de förut anförda skälen mot en skandinavisk samordning av försvaret bortfalla. Är det möjligt att den svenska statsledningen i denna situation skall bjuda motstånd? Skall den säga nej till en skandinavisk sammanslutning därför, och endast därför, att USA för detta fall lovat hjälp vid angrepp? I så fall är måttet rågat.

Likso
något a
synpun
högern
och kr
svenskt
har pa
sin hu
har uta
delse f
cipiella
är ett
vårt pe
I des
linje s
jare.
som fri
med a
det. ”
skriver
sentati
benter,
den pe
om ti